

La oss bekjenne forsakelsen og troen!

Det er akkurat en uke¹ siden vår nasjons lengste fredag i nyere tid. Denne artikkelen handler om fellesskapet som vern mot det onde, og hvordan ensomheten kan gi næring til ondskap.

Bekjente av Anders Behring Breivik forteller at han mer og mer har trukket seg unna fellesskap med familie og venner de 9 siste årene, antagelig for å ikke bli forstyrret i sitt livs vanvittige prosjekt. Vi får glimt av en mann som i sin ensomhet har forberedt døden i detalj, slik synden og ondskaper ofte får best vekstmuligheter i menneskelig ensomhet der en er avsondret fra den korreksjon og motstand som fellesskapet representerer.

Det er tynne vegger mellom liv og død, mellom ondskap og godhet. Som individualister er vi sårbare, og vi blir lett offer for ondskaper. Og motsatt er vi som del av et fellesskap ikke bare underlagt egen lyst, men også medmenneskers vurdering og dømmekraft; noe vi alle trenger for å ikke fare vill.

I en meget leseverdige artikkel i *A-Magasinet* i september 2009 om ondskaper som kommer snikende, sier den amerikanske, anerkjente psykologen Philip George Zimbardo: "Djevelen er en smarting. Han boltrer seg på sidelinjen, klar til å lure seg inn i livet ditt. Ett ubevisst valg, og du kan ha tatt det første skrittet mot ondskap. Ett skritt som gradvis forsøker å flytte din moralske grense".

I følge Zimbardo utføres det meste av ondskaper i verden av vanlige mennesker som krysser grensen for godt og vondt uten at de gjør det mulig for omgivelsene å gi en ansvarliggjøring og konfrontasjon som kan endre planene. Og Zimbardo er forskrekket over hvor lett det er for oss mennesker å bli forført.

En mulig definisjon på fristelse er det livsfarlige møtet mellom faktiske muligheter og menneskelig ondskap. Menneskets evne til ondskap synes ubegrenset. Stilt overfor denne virkeligheten, er det livsnødvendig å bevisstgjøre de gode verdiene som har preget vår kultur og bygget vår nasjon. Av disse verdiene er menneskeverd, åpenhet og toleranse. Men om ikke disse følges av et mot til å stanse ondskap, kan det gode bli det bestes fiende.

I denne sorgtunge uken i Norge, har flere journalister spurt meg om hvor lang tid det tar før vi er tilbake i det normale. Mitt svar har vært at vi ikke skal tilbake til det gamle og tilsynelatende normale. Vi skal, som nasjon, ta vare på de mange, gode verdiene som er nedlastet og integrert i vår kultur. Men vi gjør ikke klokt i å fortsette å fnyse av kirkens tale om ondskap, og det er ikke til gagn for oss å le av kirkens trang til å forsake djevelen og alle hans gjerninger og alt hans vesen.

Vi skal ikke tilbake til latterliggjøringen av ondskaper. Vi skal fremover mot en tydeligere bevissthet om at det finnes to makter i tilværelsen, godt og ondt.

Philip Zimbardo tror ikke mennesker flest er i ferd med å bli ondere, men

mener det er på høy tid at vi trener oss på å forstå og gjenkjenne ondskaper i oss og mellom oss. Treningen går ut på at vi etablerer en indre alarm som slår ut når grenser overskrides og når noe som er helt feil blir normalisert og bagatellisert. Zimbardo avslutter med et memento, som også er en velplassert utfordring til oss en uke etter de blodige terroraksjoner i Oslo og på Utøya. Det er tid for å bruke kunnskapen om hvordan tilsynelatende gode mennesker, uten plett og lyte på rullebladet kan bli utøvere av ondskap i sitt innbitte håp om å bli helter og gjøre seg bemerket. Ja, det handler om at vi på en ny måte blir oss bevisste på å ha et oppmerksomt øye til mennesker som åpenbart isolerer seg fra stadig flere over tid og som dermed avsetter fellesskapet som deres vern med dets motstand, klarsyn og godhet.

Uttrykket "ensom ulv" er i så måte en presis beskrivelse av den ondskaper som trives best når den får utvikle seg med megalomane storhetstanker som kilde for livets mål. Og den som ikke er i et forpliktende felleskap står ikke bare i fare for å bli forført av andres ideer, men også av egen villfarelse, ofte i kombinasjon med patologiske trekk. Det er, sånn sett, så farlig å leve at vi alle trenger det vern som et felleskap innebærer. Isolasjon og selvbestemt ensomhet betyr dermed å begi seg inn i en risikosone som både er farlig for enkeltmennesker, familier og landet.

Derfor er det nå tid for å praktisere og trene på å være i et felleskap der det både finnes godhet og sannhet. Det er tid for å øve seg på klarhet og involverende konfrontasjon, så djevelen kan forsakes, eller i det minste begrenses i sin destruksjon. Livets alvor er at vi som kvinner og menn, har et ansvar for alt vi vet og oppdager. Det er en menneskeplikt å bry seg. Ja, det er tid for å praktisere!

Kirurgene har sin skalpell. Juristene sine Norske Lover og snekkeren sin hammer. Som kristne har vi foldede hender, vi har livets ord i dødens verden. Vi har vin, brød, olje og dåpsvann. Vi har syndsbejelse og absolusjon. Ja, vi har også de gode eksempler og forbilder, som de unge idealistene på Utøya som ble henrettet av en kynisk, ensom ulv på ville veier. Nå er det tid for å praktisere godhetens gjenskerkraft og la sannhetens ord og nådens nyskaperlse få tilstrekkelig plass. Da kan vi lære av hverandre, og vi kan lære av Han som har vist at kjærlighetens makt er sterkere enn både ondskapers og dødens brutalitet.

Fotnoter

1. Denne artikkelen stod på trykk i den norske avisen *Aftenposten* en uke etter 22.juli-tragedien.

Per Arne Dahl

Prest i Stortinget og i Trefoldighetskirken